

REGISTERBLAD

Namn och datum: G Hallin (1987-02-21), Å. Pehrson (1999-10-05), G. Janzon (2007-02-07).

Område av riksintresse för naturvård i Örebro (T) län

Områdesnummer: NRO18018

Områdesnamn: Hjälmarens Åsöar

Kommun: Örebro (80)

Kartblad: 11ESO 11ENO

Area: ca 410 ha varav ca 60 ha land och ca 350 ha vatten .

Naturgeografisk region: Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken (24)

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsform: Slätt med relativ höjd lägre än 20 m.

Riksvärde:

Geovetenskap

Värdeomdöme: Åsöarna är av geologiskt intresse samt har stor betydelse för fågellivet som häcklokaler såväl som rastplats för högarktiska vadare.

Huvudkriterier: A, C, D

Stödskriterier: 1, 2, 5, 7, 8

Förutsättningar för bevarande: Ingen täktverksamhet eller annan exploatering på de egentliga åsöarna.

Säkerställande: De två största, egentliga åsöarna, Fåran (11 ha) och Grundholmarna (5 ha, inkl Stallgården) utgör naturreservat. Fåran utgör även Natura 2000-område.

Områdets huvuddrag: Åsöarna utgör uppstickande delar av Norrköpingsåsen, där denna korsar Hjälmarens. Åsöarna är åtta till antalet, men därutöver finns ett 20-tal grund i vattenytan och på större delen av den 18 km långa sträckan över sjön är vattendjupet ovan åsen mindre än tre meter. Den längsta sträckan med mer än 6 m djup är bara 550 m. I särklass störst av öarna är Vinön, där åsen dock endast utgör en central "rygggrad" och på S delen bildar ett litet grus- och sandfält med smärre ryggar och terrasser. Av de egentliga åsöarna är Fåran störst (11 ha och ca 1500 m lång). Vid södra Hjälmarstranden har åsen en sträckning i OSO-VNV, men huvudåsen vinklar på Fårans S del av mot NO och svänger på Vinön tillbaka mot N och senare NNV. Från åsknuten på Fåran fortsätter en kort gren mot NV, som endast visar sig i en obetydlig ö. Både på södra och norra Hjälmarstranden bildar åsen uddar.

Öarna och deras vegetation är tydligt påverkade av Hjälmarens sänkning i slutet av förra seklet.

Den gamla strandlinjen bildar en blockrik zon på de öar som fanns innan sänkningen, särskilt på deras O-sidor. Namnen Yttre och Inre Fåran respektive S och N Grundholmen lever kvar, trots att Fåran respektive Grundholmen nu utgör vardera en sammanhängande ö. Fårans båda delar förenas dock bara av en ca 100 m lång och bara några meter bred, vegetationslös grusrevel, vars läge och utseende varierar starkt. Liknande revlar finns också mellan Grundholmens olika delar. På några av de större öarna finns små ädellövbestånd med främst lind, ovan gamla strandlinjen. Under denna finns trivialare lövskog. Stora delar av Fåran upptas dock av en gräspräglad tallskog med riklig förekomst av backtimjan. Torrängsartad mark med t ex backvial och strandgyllen finns på Grundholmen. På åsöarnas stränder förekommer bl a blåhallon och sprödarv rikligt. De långa sandstränderna är omtyckta rastplatser för högarktiska vadare, men även för det båtburna friluftslivet. Några av de mindre öarna hyser fågelkolonier, t ex Lungersbådan, Stallgården och Rönnberget, med tärna, vigg och strandskata som regelbundna och svarttärna och snatterand som tillfälliga häckfåglar.

Anmärkningar: Området ingår även i Arboga kommun, Västmanlands län. Utöver naturreservaten ingår Rönnberget (80:191, II, 1b) och Djurnäsudden (80:217, III, 3a) i naturvårdsöversikten. Mindre områden på Vinön har inventerats i Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004. Natura 2000-området har id SE0240083.

Referenser: Öberg T, 1970: Allmän naturvårdsinventering av Hjälmarens öar och vattenområden, Hjälmarekommittén.

Magnusson E & Lundegård P H, 1972: Beskrivning till geologiska kartbladet ÖREBRO SO, SGU Ser Ae Nr 8.

Janzon G, 1973: Översiktlig naturinventering av Glanshammars kommun, Länsstyrelsen i Örebro län.

Furuholm L., Mats Nettelbladt och B. Karlsson, 1974: Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, Länsstyrelsen i Örebro län.

Andersson B. E. och Edberg L. 1981: Inventering av rullstensåsar i Örebro o Kumla kommun. Länsstyrelsen i Örebro län, 1984: Naturvårdsöversikt Örebro län.

Jordbruksverket. Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004, www.sjv.se/tuva.
